

Valtsikan kirjaston kirjallisessa salongissa keskusteltiin henkilö- ja mikrohistoriasta

Valtiotieteellisen tiedekunnan kirjaston vuoden 2008 ensimmäinen kirjallinen salonki kokosi yhteen henkilö- ja mikrohistoriasta kiinnostuneita. Tällä kertaa kirjaston lehtisalissa keskusteltiin **Matti Peltosen** kirjasta *Lukkari Saxbergin rikos ja herännäispappilan etiikka* sekä **Katarina Eskolan** kirjasta *Annan aika - erään papinrouvan keskeneräinen elämä*. Molemmat teokset tarkastelevat omista lähtökohdistaan mm. 1800-luvun pappilamiljöötä sekä niissä eläneiden ja vaikuttaneiden naisten elämänpiiriä ja kohtaloita. Tuttuun tapaan kirjojen tekijät olivat mukana keskustelemassa teoksistaan.

Sekä Peltosen että Eskolan tutkimusaiheen valintaa väritti sattuma. Peltos törmäsi lähes unohdettuun keuruulaisen lukkari Saxbergin tekemään murhaan pappissäätyyn kuuluneen Lydia Hällforsin elämäkerrallisessa kirjassa *Äidin muistelmia*. Häntä jäi vaivaamaan, miksi fennomaani ja herännäinen Lydia Hällfors kirjasi muistelmiinsa rikoksen, joka oli tapahtunut vuosia ennen Lydian omaa syntymää, mutta samalla jätti kertomatta mm. herännäisjohtaja Paavo Ruotsalaisen vaikutuksesta lapsuudenkodissaan. *Äidin muistelmia* toimi Peltosen johtolankana 1800-luvun puolivälin pappissäädyn maailmankuvaan ja erityisesti herännäiseen maalaispapistoon. Muina lähteinään hän on käyttänyt mm. käräjäpöytäkirjoja, arkistoja ja tapahtumiin liittyneiden henkilöiden elämäkertoja ja kirjeenvaihtoa.

Salongissa myös Eskola kertoi törmänneensä ikään kuin sattumalta kirjansa aiheeseen. Eskolan teos käsittelee hänen oman isänsä äitiä, Anna Haaviota. Teoksessaan Eskola on lähtenyt selvittämään Annan elämää tämän kirjeenvaihdon kautta. Hän tutustui kyseiseen kirjeenvaihtoon pintapuolisesti tehdessään kirjasarjaa omista vanhemmistaan, ja kirjeet jäivät askarruttamaan

hänen mieltään. Hän palasi niihin pitäessään vuonna 2002 *Elämän kauneus* -päivillä esitelmän "Anna ja Mustapää". Tämän esitelmän jäätyä pintapuoliseksi kuvailuksi halusi Eskola *Annan aika* -teoksessaan tehdä Annasta näkyvän ja ymmärtää Annaa tämän omassa ajassa.

Kuten Lydia Hällforsin myös Anna Haavion elämää värittivät fennomania ja herännäisyys. Salongissa keskustelluista teoksista löytyikin näin useita yhtymäkohtia. Kirjoissa käsiteltiin usein samoja sukupiirejä, maalaissivistyneistön monimutkaisia sosiaalisia verkostoja sekä herännäisyysliikkeen arvomaailmaa. Keskustelijoiden mielestä suomalaisten säätyläispiirien pienen koon voi nähdä sekä tutkimusta helpottavana että rajoittavana tekijänä. Etenkin Eskolan kirja ja siinä käytetty pääasiallinen lähdeaineisto, *Annan* kirjeenvaihto, synnytti salongissa pohdintaa myös siitä, mitä ajastamme jää tuleville tutkijoille. Tietotulvan keskellä monen henkilökohtainen kirjeenvaihto katoaa nykyään bittiavaruuteen. Toisaalta jotkut ovat tämän tiedostettuaan alkaneet säästää myös sähköistä kirjeenvaihtoaan.

Kirjojen käsitellessä myös elämän vähemmän kauniita puolia virisi salongissa keskustelua ihmisten oikeudesta yksityisyyteensä myös kuolemansa jälkeen. Erityisesti Eskolan kirjan kuvaus *Annan* sisaren mielisairaudesta herätti kysymyksiä. Kuinka paljon tutkijalla tai kirjailijalla on oikeus tuoda julki sellaisia yksityiskohtia henkilön elämästä, joiden julkituomista aikalaisetkin välttelivät? Toisaalta keskusteluun liittyi myös olennaisena osana pelko tabujen syntymisestä. Kun ihmiselämän tietyistä osa-alueista vaietaan, jopa kyseessä olevien henkilöiden kuoltua, sysätään keskustelun ja yhteiskunnan marginaalin ilmiöitä, jotka yksityisestä luonteestaan huolimatta ovat osa elämää.

Teksti ja kuvat:
Heini Ritvanen
Kirjastoavustaja
Valtiotieteellisen tiedekunnan kirjasto